



USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ



УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

ДАЙДЖЕСТ

УКРАЇНСЬКОЇ ГЕЛЬСІНСЬКОЇ СПІЛКИ З ПРАВ ЛЮДИНИ (УГСПЛ)

ВИПУСК № 9 (41), [ПРОГРАМА USAID «ПРАВА ЛЮДИНИ В ДІЇ»](#)

Липень-серпень 2018

ЗМІСТ

Реалізовані в рамках програми заходи	2
Моніторинг, аналітика та адвокатування прав людини	2
Стратегічний судовий захист	6
Безоплатна правова допомога	7
Просування прав людини та навчання в сфері їх захисту	9
Головні новини в сфері прав людини	11



USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ



УКРАЇНЬСКА
ГЕЛЬСІНЬСКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

РЕАЛІЗОВАНІ В РАМКАХ ПРОГРАМИ ЗАХОДИ

МОНІТОРИНГ, АНАЛІТИКА ТА АДВОКАТУВАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ

Національний індекс прав людини

Ініціатива «Національний індекс прав людини»¹ (www.hro.org.ua) охоплює моніторинг виконання Національної стратегії з прав людини, а також впровадження Місцевого індексу прав людини (МІПЛ), розробленого для врахування пріоритету прав людини в ході реформи децентралізації. Програма Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) «Права людини в дії» підтримує вищезгадану роботу у частині, що стосується забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб та населення, постраждалого від конфлікту.

У липні Міністерство юстиції України запровадило допрацьовану методологію моніторингу виконання Стратегії та Плану дій до неї органами державної влади², тим самим підвищивши ефективність інструментів моніторингу та контролю, а також передбачивши більшу відповідальність за виконання передбачених заходів. Слід зазначити, що саме УГСПЛ/Програма USAID у співпраці з партнерами зробили вагомий внесок у створення спеціалізованих показників до методології, які дозволяють не тільки бачити виконані заходи, а й вимірювати отриманий від них ефект (зокрема тих, що стосуються пов'язаних з конфліктом питань).

Модель перехідного правосуддя для України

В рамках Програми USAID «Права людини в дії» УГСПЛ продовжує працювати над розробкою та просуванням модулі перехідного правосуддя, адаптованої до українських реалій. Процес було розпочато у 2016 році – за цей час проведене відповідне базове дослідження та організовано міжнародну конференцію (збірка докладів англійською).

Наразі ж головні зусилля зосереджено на створенні національної дорожньої карті із застосування правосуддя перехідного періоду, а також проведенні інформаційної кампанії, спрямованої на роз'яснення принципів впровадження перехідного періоду та їх актуальності для українського суспільства під час трансформації від авторитарного минулого до демократичної сучасності та від умов конфлікту до пост-конфліктного стану. Для досягнення цієї мети за 3 місяці розроблено рамковий документ³ – законопроект «Засади державної політики захисту прав людини задля подолання наслідків збройного конфлікту», який було презентовано навесні 2018 року та який має стати основою для подальшого законотворчості у цій сфері.

Програма продовжує діяльність з просування принципів перехідного правосуддя заради врегулювання конфлікту та пост-конфліктного відновлення. Пропонуємо дотичні новини за липень-серпень:

¹ Робота велась УГСПЛ спільно з Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини (яка обіймала посаду з 2012 р. по березень 2018 р.) та у співпраці з іншими громадськими організаціями.

² Нова методологія, розроблена у відповідності до кращих світових практик та під керівництвом Програми розвитку ООН та Моніторингової місії ООН з прав людини, наближає Україну до виконання її зобов'язань, передбачених Планом дій щодо реалізації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

³ Робочою групою під егідою Уповноваженого ВРУ з прав людини (яка обіймала посаду з 2012 р. по березень 2018 р.), що включала експертів з УГСПЛ, інших НУО та міжнародних організацій, народних депутатів та представників Міністерства з питань ВПО та окупованих територій.



USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ



УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНЬСКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

- Програма продовжує серію аналітичних довідок в рамках дослідної роботи з відновлення історичної правди щодо подій триваючого гібридного збройного конфлікту в Україні на прикладі окремих міст Донбасу. Четверта публікація розповідає про окупацію та оборону Мар'їнки в Донецькій області (попередні були присвячені Северодонецьку та Попасній в Луганській області та Маріуполю в Донецькій). На прикладі цих звітів Програма також заохочує жертв конфлікту ділитись своїми історіями з Центром документування УГСПЛ (який працює над наповненням бази даних порушень прав людини, що пов'язані зі збройним конфліктом), а також використовує їх в межах правової роботи та міжнародних адвокаційних ініціатив.

[Повний звіт](#) українською мовою та його [резюме](#) англійською.



- Програма підтримує зв'язок з різними зацікавленими сторонами для скоординованого запровадження моделі перехідного правосуддя в Україні. Так, 6 липня наші експерти взяли участь у [роботі](#) четвертої Національна платформа «Діалог про мир та безпечну реінтеграцію», яка була присвячена вивченню досвіду Колумбії, та що з цього може бути корисним для України.

Також наші представники взяли участь у круглому столу «Подолання наслідків російської агресії на Донбасі. Презентація результатів Всеукраїнського соціологічного дослідження громадської думки» - відеозапис та основні тези заходу можна знайти за [посиланням](#).

- Пропонуємо ознайомитися з новими дописами у тематичному блозі на такі теми: [«Перехідне правосуддя на Балканах: досвід реформи сектору безпеки»](#), [«Відшкодування збитків жертвам конфлікту: міжнародна практика перехідного правосуддя»](#).
- Деякі виступи наших експертів у ЗМІ, на які варто звернути уваги:

- ✓ В [інтерв'ю](#) каналу UATV ([англійською](#)) керівник Програми USAID Тарас Цимбрівський розповів про програмну діяльність у відповідь на спричинені конфліктом порушення прав людини. Зокрема, про надання правової допомоги постраждалим від конфлікту та про нещодавню історію успіху – [рішення суду](#), яке скасувало обов'язкові перевірки переселенців, зокрема пенсіонерів. Також мова йшла про важливість коректної класифікації збройного конфлікту, зокрема, в контексті справ, що наразі розглядаються міжнародними судами.

Крім того керівник Програми USAID прийняв участь у ефірі телеканалу «ZIK», який було присвячено 4-й річниці збиття літака рейсу MH-17. Разом з іншими учасниками було [обговорено](#) декілька актуальних питань, пов'язаних із наявними засобами правового захисту для сімей потерпілих та перспективами притягнення винних до відповідальності. Пан Цимбрівський звернув увагу на можливість використання низки інструментів, включаючи універсальну юрисдикцію, для запобігання безкарності та посилення відповідальності за серйозні порушення прав людини.

- ✓ З нагоди Дня визволення Северодонецька від незаконних збройних формувань 22 липня 2014 року була організована [прес-конференція](#) «Війна не має канікул», яка була присвячена питанням документування воєнних злочинів, подолання наслідків збройного конфлікту та надання допомоги його жертвам.



USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ



УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНЬСКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

Програма продовжує аналізувати законодавство та стежити за законотворчими процесами аби забезпечити їх відповідність міжнародним стандартам прав людини

- [Проаналізовано](#) законопроект S.3336: «Захист безпеки США від агресії Кремля 2018», внесений 1 серпня на розгляд Конгресу США, що має за мету зміцнення НАТО, боротьбу з міжнародними кібер-злочинами, запровадження нових санкцій проти РФ тощо. Документ стосується інтересів України, так як формує політику США щодо Криму та містить деякі заходи, що спрямовані на подолання кризи на сході країни.
- 4 липня експерти Програми [взяли участь](#) в засіданні Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, щоб озвучити можливість використання законопроекту «Про правовий статус певних категорій захищених осіб, позбавлених волі у зв'язку з міжнародним збройним конфліктом» в якості концептуальної моделі⁴. Крім того, зазначений законопроект [обговорювався](#) під час інтерв'ю на «Громадському телебаченні». Наші експерти підкреслили, що існує необхідність у якісно новому законі, який відповідатиме МГП та нормам міжнародного права прав людини, а також розповіли про недоліки чотирьох інших законодавчих актів, які були нещодавно зареєстровані у Парламенті різними депутатами.

Крім того, УГСПЛ/ Програма подала заяву на членство в Координаційній раді при Адміністрації Президента з метою підтримання постійного діалогу між всіма залученими сторонами та надання рекомендацій щодо методів вирішення цілого спектра питань, пов'язаних із захистом політичних в'язнів та інших позбавлених волі осіб.

- Підготовлено аналітичні [висновки](#) щодо Закону України № 2469-19 «Про національну безпеку», який прийнято 21 червня.
- Рекомендації експертів Програми були прийняті до уваги у [законопроекті](#) № 5435 «Про правовий статус осіб, зниклих безвісти», який ухвалено Парламентом 12 липня. Вітаючи в цілому цю ініціативу, УГСПЛ підкреслює, що ефективність механізму розшуку безвісти зниклих осіб буде залежати від тлумачення окремих положень цього закону на практиці, а також прийняття та впровадження відповідних підзаконних актів.

Продовжуючи приділяти увагу тематиці зниклих безвісти, УГСПЛ підготувала [публікацію](#) з нагоди Міжнародного дня зниклих безвісти та насильницьких зникнень.

Радниця УГСПЛ з гендерних питань ділиться порадами з громадянським суспільством

Оскільки УГСПЛ/ Програма чітко дотримується внутрішньої Політики гендерної рівності та недискримінації і вже має досвід інтеграції гендерних аспектів у свою діяльність, наша радниця з гендерних питань Тамара Марценюк розробила низку [рекомендацій](#), щоб поділитись досвідом з іншими організаціями/ експертами щодо цієї актуальної теми.

Інші новини УГСПЛ у цьому напрямку

- Підтримка в'язнів Кремля
 - ✓ Виконавчий директор УГСПЛ [дав інтерв'ю](#) про справу політичного в'язня Олега Сенцова, зокрема, про Європейський суд з прав людини, який [вдався](#) до виняткового

⁴ Законопроект розроблено УГСПЛ спільно з Медійною ініціативою за права людини. В разі ухвалення, він стане першим в Україні законом, який присвячено захисту всіх осіб, позбавлених волі РФ – а саме, наданню статусу «захищених осіб» та забезпеченню соціальних гарантій для них.



USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ



УКРАЇНЬСКА
ГЕЛЬСІНЬСКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

заходу та звернувся до уряду РФ з вимогою надати усе необхідне лікування для забезпечення життя Сенцова (мова йде про тимчасові заходи в рамках Правил 39 Регламенту суду, що застосовуються лише у виняткових випадках, коли існує неминучий ризик непоправної шкоди).

- ✓ [Заява](#) щодо політичного в'язня Станіслава Асєєва, захопленого так званою «ДНР», та порушень журналістської етики кремлівськими ЗМІ.

- **Висновки УГСПЛ щодо систематичної практики застосування катувань у Криму відображені в Заключних зауваженнях Комітету ООН проти катувань щодо Періодичного звіту РФ**

Майже всі висновки та рекомендації, надані в рамках [«Тіньового звіту»](#) (посилання англійською) за співавторством УГСПЛ щодо виконання Росією Конвенції ООН проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання на території окупованого Криму в 2014-2018 роках, були прийняті до уваги Комітетом ООН проти катувань при підготовці [Заключних зауважень](#) (посилання англійською) до шостого Періодичного звіту РФ. *Детальна інформація доступна [тут](#).*

- **Нагляд за станом виконання Україною її міжнародних зобов'язань**

8 серпня УГСПЛ [презентувала](#) «тіньовий» звіт щодо виконання Україною Заключних зауважень до її 7-го Періодичного звіту (CCPR/C/SR.3002) як держави-учасниці Міжнародного пакту про громадянські і політичні права. Ситуація розглядається з позицій поглиблення проблем з дотриманням прав людини внаслідок збройного конфлікту. *Посилання на альтернативний звіт, який було надіслано Комітету ООН з прав людини – [англійською](#) та [українською](#). Крім того, [тут](#) можна знайти дотичне інтерв'ю.*

- **Новий випуск аналітичного огляду «Крим без правил»**

Свіжий спецвипуск аналітичного дайджесту «Крим без правил» під назвою [«Насильницьке видворення цивільного населення з окупованій території Росією»](#) (посилання англійською) спирається на дані тематичного дослідження, проведеного Регіональним центром прав людини. В дайджесті описується предмет дослідження та його методологія, застосовні міжнародні стандарти, загальний опис ситуації з примусовим видворенням громадян України, іноземців та осіб без громадянства (що належать до категорії захищених осіб) з Криму; види видворення, що застосовуються кримськими «судами», процедура видворення та стислий аналіз судової практики. Також наведено дані щодо адміністративного видворення осіб, які відбули кримінальне покарання, правових наслідків адміністративного видворення, відсутності ефективних засобів правового захисту, порушень міжнародного гуманітарного права (МГП) та міжнародних зобов'язань у сфері прав людини і законодавства окупаційної влади; також наводяться приклади тематичних судових справ.

Також пропонуємо [публікацію](#), в якій наводяться приклади щодо насильницького видворення кримчан з півострова, та яка базується на вищеописаному матеріалі.

- **Об'єднання зусиль з Омбудсменом для посилення захисту прав в'язнів Кремля**

13 серпня [відбулась](#) ініційована УГСПЛ зустріч в Секретаріаті Уповноваженого з прав людини за участю інших правозахисних організацій, що активно працюють над забезпеченням прав українських громадян, які протизаконно затримані в окупованому Криму, на непідконтрольній території Донбасу та в Росії, та над їх скорішим звільненням.



USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ



УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНЬСКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

СТРАТЕГІЧНИЙ СУДОВИЙ ЗАХИСТ

Метою програми USAID «Права людини в дії» в цьому напрямку є підтримка на національному і міжнародному рівнях стратегічних судових справ для захисту суспільних інтересів⁵, а також їх широке висвітлення серед професійної спільноти та громадськості. Загальна кількість стратегічних справ, підтриманих Центром стратегічних справ (ЦСС) УГСПЛ в рамках програми, складає 212.

Системна робота Програми на захист прав ВПО дає вагомі результати

Київський апеляційний адміністративний суд [підтримав](#) рішення суду першої інстанції, затвердивши тим самим, що внутрішньо переміщені особи більше не повинні проходити обов'язкові перевірки за місцем реєстрації. Мова йдеться про скасування певних положень Постанов Кабінету Міністрів України № 365 (від 8 червня 2016 р.) та № 637 (від 5 листопада 2014 р.), якими було запроваджено процедуру перевірки пенсіонерів та інших ВПО, котрі бажають одержувати соціальні виплати (при перебуванні поза межами зареєстрованого місця проживання протягом більш ніж 60 днів довідка ВПО анулювалось та всі виплати призупинялись)⁶.

Роз'яснення від юристів Програми надано [тут](#)⁷. На цю тему також можна [подивитись інтерв'ю](#) юриста ЦСС, який вів справу.

Новий подкаст з циклу «Правова абетка»

Юрист Центру стратегічних справ детально [розповів](#), чому не всі постраждали від конфлікту люди можуть отримати компенсацію за шкоду, яку заподіяно антитерористичною операцією на Донбасі.

Інші новини УГСПЛ у цьому напрямку

- **Триває роботи УГСПЛ із захисту постраждалих від російської агресії за допомогою Європейського суду з прав людини**
 - ✓ До Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ) було відправлено скаргу з приводу незаконних дій окупаційної влади на території Криму, коли тринадцять осіб було притягнуто до відповідальності за участь у одиночних пікетах на підтримку кримських татар, які системно переслідуються. Окупаційна влада знову проігнорувала норми

⁵ Найпотужніший інструмент захисту прав людини; ведуться в інтересах громадянина чи групи громадян з метою досягнення системних змін в правовій сфері на благо суспільства та використовується з метою створення судової практики (прецедентів).

⁶ Процедура перевірки проводилась на регулярній основі – дві перевірки через кожні півроку з дати відкриття рахунку в Ощадбанку та отримання платіжної картки, а потім по одній перевірці на рік. Якщо особа була відсутня, її свідоцтво ВПО могли анулювати та призупинити виплату соціальної допомоги та пенсії, що й відбувалось регулярно. Ця обов'язкова вимога призвела до масового переміщення людей, переважно пенсіонерів, через лінію розмежування, до величезних черг та переповненості відділень банку та контрольних пунктів в'їзду-виїзду. Ця вимога також заважала ВПО подорожувати Україною або за кордон.

⁷ Позов було подано за ініціативи одного з членів УГСПЛ – Громадського комітету захисту конституційних прав та свобод громадян – і на останніх етапах справи активно використовувались надбання Програми USAID.



USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ



УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНЬСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

міжнародного гуманітарного права та положення статей 6, 7, 11 та 18 Європейської Конвенції з прав людини. Також до ЄСПЛ було направлено скаргу від імені кримчанина, якого притягнули до кримінальної відповідальності за пост у соціальній мережі, якій він опублікував ще до початку окупації.

- ✓ До ЄСПЛ подано заяву із вимогою застосування тимчасових невідкладних заходів по відношенню до заявниці, яка була затримана незаконними збройними формуваннями на блокпості при переїзді із т.з. «ДНР». Жінка, яка була вимушена часто відвідувати окуповану територію по причині того, що там проживає її мати похилого віку, з березня 2018 року утримується в полоні, їй забороняють зустрічатися та спілкуватися із рідними. 8 серпня ЄСПЛ задовольнив вимогу заявника про застосування тимчасових заходів і зобов'язав Уряди України та Російської Федерації проінформувати суд про вжиті заходи, направлені на встановлення місця знаходження жінки та визволення її із полону.

- **Дані, надані УГСПЛ, увійшли до нового міждержавного позову України до ЄСПЛ щодо політичних в'язнів Кремля**

Зроблено внесок в шосту міждержавну заяву України проти РФ шляхом надання доказів причетності деяких осіб до переслідувань українців на території окупованого Криму та Росії. Це є частиною нашої системної роботи на захист прав політичних в'язнів та їх звільнення.

Більш детальну інформацію можна знайти [тут](#) і [тут](#) (обидва посилання англійською). Також доступні [відеозапис](#) дотичної медіа-події 13 серпня та [стаття](#) на цю тему.

БЕЗОПЛАТНА ПРАВОВА ДОПОМОГА

[Мережа громадських приймалень УГСПЛ](#) продовжує надання безоплатної правової допомоги (в т.ч. у формі виїзних засідань у віддалених районах), проведення інформаційно-просвітницьких заходів в сфері прав людини, а також документування воєнних злочинів та порушень прав людини, пов'язаних з конфліктом.

Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) в рамках програми «Права людини в дії» підтримує діяльність громадських приймалень (ГП) в м. Слов'янську, [Торецьку](#), [Маріуполі](#), Краматорську, [Покровську](#), [Сумах](#) та Дніпрі, які надають допомогу постраждалому від конфлікту населенню, Київську [об'єднану приймальню](#) з питань Криму та Донбасу, а також приймальню у м. Херсоні зі справ вимушених переселенців АР Крим та м. Севастополь.

Робота з підвищення обізнаності громадян з питань захисту їх прав

- **Аналіз Закону про правовий статус зниклих безвісти**

На початку серпня Президент України підписав [закон](#), за яким зниклі безвісти особи мають право на окремий статус. Чи дозволить цей документ остаточно врегулювати правове становище зниклих безвісти на Донбасі та Криму – у цьому [розбиралися](#) юристи «Правозахисної групи «СІЧ», на базі якої дії Дніпровська громадська приймальня.



USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ



УКРАЇНЬСЬКА
ГЕЛЬСІНЬСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

- **Людина не товар: про статус особи, яка постраждала від торгівлі людьми**

У співпраці з Сумською міськрадою місцева громадська приймальня підготувала [статтю](#) до Всесвітнього дня боротьби з торгівлею людьми на тему допомоги постраждалим від торгівлі людьми на Сумщині.

- **До Всесвітнього дня гуманітарної допомоги**

Гуманітарна допомога для ВПО – це тема, яка є доволі болючою для переселенців та громадських організацій в Сумській області. Більше про це можна прочитати [тут](#).

- **Хто з переселенців отримає підвищений розмір допомоги**

З 1 липня 2018 р. був підвищений розмір прожиткового мінімуму, від якого залежить розмір багатьох соціальних виплат. Відповідно й повинен підвищитися розмір щомісячної адресної допомоги ВПО для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг для деяких категорій ВПО. Більше читайте [тут](#) у публікації від Сумської приймальні.

- **Щодо отримання українського паспорта мешканцями окупованих територій**

Вичерпні рекомендації та новини щодо отримання українських паспортів мешканцями окупованих територій можна знайти за [посиланням](#) (російською). Питання все ще залишається на повісті дня, тому людям потрібні актуальні пояснення щодо того, як діяти у разі виникнення труднощів.

- **Семінар на тему гендерних питань**

10 липня у Покровському центрі зайнятості місцева громадська приймальня УГСПЛ організувала семінар, під час якого були підняті питання працевлаштування жінок, дискримінація на роботі та інші прояви гендерного нерівності.

Нещодавні здобутки приймальнь на ниві правозахисту

- **Із свіжими історіями успіху від нашої громадської приймальні з кримських питань можна ознайомитись за [посиланням](#), а ось нижче надано їх стислий огляд:**

- ✓ Перша справа стосується повернення депозитів кримчан, які було відкрито у Приватбанку – це не перший такий випадок, але наразі вдалось довести всю абсурдність аргументів банку щодо всієї категорії таких справ.
- ✓ Друга справа стосується визнання протиправними дій Пенсійного фонду України, який продовжує практику надсилання запитів до т.з. «пенсійних органів» окупованого Криму. Справа є не новою у правовій практиці юристів Програми, але завдяки їй вдалось продемонструвати дуже низький загальний рівень розуміння ситуації з боку посадових осіб Пенсійного фонду.
- ✓ Апеляційний суд залишив в силі рішення суду попередньої інстанції, яке зобов'язало Кабінет Міністрів розробити механізм компенсації майнової шкоди, спричиненої в результаті депортації кримських татар у 1944 році.

- **Успішні справи щодо відновлення соціальних виплат та пенсій ВПО**

Громадські приймальні УГСПЛ допомагають переселенцям, яким відмовили у сплаті пенсій та інших виплат через різні причини. Так, завдяки юридичному супроводу Програми багатьом пенсіонерам вже відновили пенсії та почали виплачувати заборгованість. Цього



USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ



УКРАЇНЬСКА
ГЕЛЬСІНЬСКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

разу пропонуємо звернути увагу на ось такі свіжі справи, які допоможуть краще зрозуміти, що треба робити, якщо ви опинились у такій ситуації:

- ✓ [Справа](#) приймальні в Маріуполі стосовно відновлення прав пенсіонерів-переселенців.
 - ✓ Ще одна [перемога](#) пенсіонерки над Управлінням Пенсійного фонду у м. Покровську.
 - ✓ Два мешканця міста Слов'янська не отримали пенсію в результаті перевірки Пенсійним фондом переселенців за місцем їх реєстрації: чиновники зазначили, що ці особи нібито не проживають за вказаною адресою. У справі розбирався юрист [Слов'янської приймальні](#), та, як результат, пенсія була виплачена в повному розмірі.
 - ✓ Існує думка, що пенсіонери за віком є найбільш вразливою категорією ВПО, права яких систематично порушуються. За словами юристів Сумської приймальні, молодь також потребує захисту, оскільки пенсії, наприклад, у зв'язку з втратою годувальника, також можуть бути призупинені уповноваженими державними органами. Одна з [останніх справ](#) Програми ясно демонструє це, але, на щастя, в це раз допомога юристів виявилась своєчасною.
 - ✓ Територіальний підрозділ соціального захисту населення відмовив жінці-ВПО, що має інвалідність II групи, в оформленні щомісячної адресної допомоги для покриття витрат на проживання (в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг). Сумська приймальня допомогла в суді довести право потерпілої отримувати допомогу від держави – [посилання](#) на рішення суду.
 - ✓ Сумська приймальня допомогла внутрішньо переміщеній родині з Донецької області: справа стосувалась відновлення призупиненої пенсії у зв'язку з втратою годувальника для неповнолітньої дитини – [подробіці](#).
- **Інші успішні справи**
- ✓ Юристи приймальні у Маріуполі допомогли ще одній дитині стати громадянином України: до приймальні звернувся чоловік, у якого на непідконтрольній території народився внук. Йому була [надана допомога](#) в підготовці процесуальних документів та здійснено представництво у суді по встановленню факту народження.
 - ✓ Щоб перетнути лінію розмежування на Донбасі з дитиною, потрібно мати згоду від двох батьків. Але досить часто до УГСПЛ звертаються люди, у яких через певні складнощі немає такого дозволу. [Ось](#) як покровська приймальня впоралася з типовою справою.

ПРОСУВАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА НАВЧАННЯ В СФЕРІ ЇХ ЗАХИСТУ

УГСПЛ продовжує організацію навчальних заходів з прав людини, а також бере участь в розробці комплексної національної політики в галузі освіти у сфері прав людини. Ця діяльність здійснюється в рамках Всеукраїнської освітньої програми «[Розуміємо права людини](#)» (РПЛ)⁸,

⁸ Заснована в 2007 році, програма РПЛ спрямована на інкорпорування цінностей та принципів прав людини в систему формальної освіти, а також розвиток неформальної освіти в галузі прав людини, таким чином сприяючи культивуванню культури поваги прав людини, зміцненню поваги до верховенства права в Україні, сприянню



USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ



УКРАЇНЬСКА
ГЕЛЬСІНЬСКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

яка в даний час є єдиною неформальною системою освіти, що має матеріальну базу для своєї діяльності – Освітній дім прав людини в Чернігові (ОДПЛ-Чернігів).

Формальна освіта з прав людини

Програма стежить за доступ до освіти для постраждалих від конфлікту

13 липня на засіданні Парламентського комітету з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту та туризму наша експертка [закликала](#) забезпечити повний доступ до вищої освіти (зокрема, до юридичної) для ВПО, інших постраждалих від конфлікту осіб, а також молоді з невідконтрольних України територій. Адвокаційні зусилля Програми у цьому напрямку триватимуть.

В цілому, Програма приділяє значну увагу забезпеченню доступу до всіх рівнів освіти для населення, що потерпає від збройного конфлікту. Серед найближчих планів – підняти на національному рівні питання про сертифікацію випускників середніх шкіл з окупованих територій України. Їх чисельність перевищує 300 000 осіб, при цьому менш ніж 10 000 з них отримали освітні документи від Міністерства освіти України.

Неформальна освіта з прав людини

Новий посібник з МГП посилить роботу Програми, спрямовану на розширення можливостей тих, хто допомагає жертвам конфлікту

Наразі вже доступний для ознайомлення розроблений експертами Програми [посібник з основ міжнародного гуманітарного права](#), який надає всім зацікавленим вкрай необхідні практичні поради щодо застосування МГП у контексті збройного конфлікту в Україні.

Нагадаємо, що раніше Програма випустила [інфографіку](#), [перший](#) та [другий](#) відеоролики, які не тільки професіоналам, що застосовують МГП в своїй роботі, а й іншим людям допоможуть зрозуміти, як боротись з наслідками конфлікту.

Інші новини УГСПЛ у цьому напрямку

- **Двотижневий марафон для презентації принципів перехідного правосуддя**

[Розпочато](#) інформаційно-просвітницький марафон щодо правосуддя перехідного періоду для студентів Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Наші експерти розповіли про діяльність різних неурядових організацій, яка спрямована на подолання наслідків збройного конфлікту, а також торкнулись питань розробки української моделі перехідного правосуддя і надання безкоштовної правової допомоги жертвам конфлікту.

міжкультурному порозумінню та принципам мирного вирішення конфліктів. Наразі РПЛ нараховує понад 3 500 випускників зі всієї України.



USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ



УКРАЇНЬСКА
ГЕЛЬСІНЬСКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

ГОЛОВНІ НОВИНИ В СФЕРІ ПРАВ ЛЮДИНИ

Систематичні політично вмотивоване переслідування громадян України в Криму тривають

- 5 липня підконтрольна Росії окупаційна влада Криму засудила проукраїнського активіста Володимира Балуха до 5 років ув'язнення у колонії загального режиму та присудила штраф у розмірі 10 тисяч рублів. Це вже третя сфабрикована кримінальна справа проти Балуха, який ще з середини березня голодує в знак протесту проти переслідувань.

В спільній заяві (доступна [англійською](#) та [українською](#) мовами) УГСПЛ та партнерські організації закликають міжнародне співтовариство та Уряд України застосувати всі можливі заходи для звільнення політв'язня.

- Так званий «Верховний суд» Криму [засудив](#) громадянина України Євгена Панова до восьми років в колонії суворого режиму за «підготовку диверсій» у Криму влітку 2016 року.

УГСПЛ спільно з партнерами опублікувала заяву щодо цього протизаконного вироку – посилання [українською](#) та [англійською](#) мовами.

- 11 серпня був проведений незаконний обшук у будинку Гульсум Алієвої, дочки політв'язня Мусліма Алієва та активістки Кримської солідарності.

Заява УГСПЛ розміщена на нашому сайті [українською](#) та [англійською](#).

- Черговою жертвою Кремля стала активістка Українського культурного центру Ольга Павленко, в домі якої 29 серпня окупаційна влада провела обшук.

УГСПЛ спільно з партнерськими правозахисними організаціями рішуче засуджує ці незаконні дії – відповідна заява доступна за посиланням, [англійською](#) та [українською](#) мовами.

Україні хоче притягнути Росію до відповідальності за порушення прав українських громадян

- Подано новий міждержавний позов щодо політичних в'язнів Кремля⁹

Це вже шоста міждержавна заява України проти РФ до ЄСПЛ, яка описує практику систематичного, масштабного та протизаконного політично вмотивованого переслідування громадян України на території Росії та окупованого Криму. Уряд заявляє про порушення низки прав українських громадян в рамках Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (а саме, положення щодо заборони катувань, свободи та особистої недоторканості, права на справедливий суд, поваги до приватного і сімейного життя, свободи вираження поглядів, права на ефективні засоби юридичного захисту, а також межі застосування обмежень прав) та надає переконливі докази щодо 71 особи, котрі

⁹ Нагадаємо, що наприкінці червня 2018 року ЄСПЛ вирішив об'єднати чотири міждержавні скарги України проти Росії в два масштабні процеси щодо Криму та Донбасу, тоді як заява щодо незаконного переміщення трьох груп дітей-сиріт з Донбасу до РФ розглядатиметься в рамках окремого судового провадження. Наприкінці травня 2018 року ЄСПЛ передав ці чотири справи на розгляд Великої палати, яка розглядає найбільш серйозні справи, що стосуються тлумачення/застосування Конвенції або важливих питань загального значення.



USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ



УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

переслідуються в Криму та РФ. Окремо було надіслано прохання застосувати Правило 39 (тимчасові заходи) по відношенню до Станіслава Клиха, Володимира Балуха, Еміра-Усейна Куку та Сергія Литвинова, щоб забезпечити їм належну медичну допомогу та отримати інформацію про стан їх здоров'я.

- **Україна надала Міжнародному кримінальному суду в Гаазі списки найманців, які воюють на сході України**

За [словами](#) військового прокурора Анатолія Матіоса, проти української армії разом із підконтрольними Росії збройними формуваннями ведуть бої сотні іноземних найманців.

З огляду на це, варто згадати про дотичний [аналітичний звіт](#) «Юридичні наслідки для іноземців, які воюють в Україні», підготовлений в рамках Програми.

- **Україна готуватиме консолідовану претензію до Росії для відшкодування завданих збитків**

Президент Порошенко [доручив](#) створити міжвідомчий координаційний орган для підготовки судового позову проти Росії за збитки, завдані на сході України та в Криму (що передбачено законом № 2268-VIII, прийнятим в січні 2018 року).

Верховна Рада України ухвалила закон про правовий статус зниклих безвісти осіб

12 липня Верховна Рада України прийняла законопроект № 5435 «Про правовий статус осіб, зниклих безвісти» ([закон № 2505-vii](#)), який було спільно розроблено народними депутатами, міжнародними організаціями та національними правозахисними організаціями, серед яких були й експерти УГСПЛ/Програми. Це є першим кроком до створення національного механізму пошуку зниклих людей, що дозволить належним чином врегулювати правовий статус зниклих осіб та процес їх пошуку, а також забезпечити належний правовий захист цих осіб та їх сімей, який відповідатиме стандартам міжнародного гуманітарного права і міжнародного права прав людини, рекомендаціям Ради Європи та Міжнародного комітету Червоного Хреста.

Доповідь ООН щодо порушень прав людини та воєнні злочини в контексті подій під Іловайськом в серпні 2014 року

Управління Верховного комісара ООН з прав людини [опублікувало звіт](#) (*посилання англійською*), який охоплює багатопланові, взаємопов'язані та взаємозміцнюючі порушення прав людини та міжнародного гуманітарного права, що були скоєні проти цивільних осіб та військовополонених під час подій в м. Іловайськ в серпні 2014 року. Зокрема, Моніторингова місія ООН з прав людини в Україні зафіксувала численні порушення права на життя, свободу, безпеку та фізичну недоторканість під час цих подій.

Коментарі УГСПЛ щодо звіту можна знайти [тут](#).

Результати XX Саміту Україна-ЄС

Зроблена у Брюсселі 9 липня 2018 року спільна [заява](#) сторін (*посилання англійською*) підтвердила їх спрямованість на зміцнення асоціації та інтеграції України з ЄС на основі Угоди про асоціацію, спільних демократичних цінностей, верховенства права та прав



USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ



УКРАЇНЬСКА
ГЕЛЬСІНСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

людини. Зокрема, ЄС підтвердив свою незмінну підтримку незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України в межах її міжнародно визнаних кордонів.

Парламентська асамблея ОБСЄ ухвалила проект резолюції щодо порушень прав людини в Криму

[Документ](#) (посилання англійською) під назвою «Триваючі порушення прав людини і основних свобод в Автономній Республіці Крим і місті Севастополь (Україна)», серед іншого, закликає Росію «негайно звільнити кримських активістів Олега Сенцова, Олександра Кольченка, Олексія Чернія, Ремзі Маметова, Сейрана Селієва, Володимира Балуха, Олександра Костенка, Мусліма Алієва, Еміра-Усейна Куку, Вадима Сірика, Арсена Джапарова, Рефата Алімова та інших громадян України, яких були незаконно затримано або засуджено окупаційною владою Криму у сфабрикованих справах».

ЄСПЛ вирішив застосувати тимчасові заходи для надання медичної допомоги Олегу Сенцову, закликавши його припинити голодування

25 липня Європейський суд з прав людини [вирішив](#) (посилання англійською) застосувати тимчасовий захід у справі ув'язненого українського режисера Сенцова, закликавши Росію забезпечити йому належний догляд у медичній установі, а пана Сенцова – припинити голодування та для порятунку життя погодитись на запропоноване лікування.

Цей дайджест було розроблено завдяки щедрій підтримці американського народу, наданій через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) в рамках програми «Права людини в дії», яка виконується Українською Гельсінською спілкою з прав людини. Зміст публікації не обов'язково відображає погляди USAID або Уряду Сполучених Штатів Америки.

Американський народ, через USAID, надає економічну та гуманітарну допомогу по всьому світу понад 55 років. В Україні допомога USAID надається у таких сферах як: економічний розвиток, демократія та управління, охорона здоров'я і соціальний сектор. Починаючи з 1992 р., Агентство США з міжнародного розвитку надало Україні технічну та гуманітарну допомогу на суму 1,8 мільярда доларів. Детальнішу інформацію про програми USAID в Україні можна отримати на офіційному веб-сайті USAID <http://ukraine.usaid.gov> та сторінці у Facebook <https://www.facebook.com/USAIDUkraine>.

Програма USAID «Права людини в дії», контактна інформація:

Українська Гельсінська спілка з прав людини
вул. Фролівська, 3/34, Київ, Україна
тел.: 044 485 17 92, факс: 044 425 99 24
Електронна пошта: t.symbrivskyy@helsinki.org.ua
Веб-сайт: <http://helsinki.org.ua/>